

In vogelvlucht

Het Versailles van de Bourbons

• Caserta

Het stinkt, dampt en rookt.
Ligt bij de vulkaan Solfatara de
ingang van de 'onderwereld'?

De enige
echte
Italiaanse
metropool

• Pozzuoli

• Napels

Vulkaan in
Doornroosjes-
slaap?

• Vesuvius

Pizza...

etbaar Werelderfgoed

Middellandse
Zee in miniatuur

• Procida

• Ischia

De gestolde catastrofe

• Pompei

Met de goden
op pad

Waar de citroen-
bomen bloeien

• Sorrento

• Positano

• Ravello

• Amalfi

Pronkerige
palazzi met
prachtig uitzicht

Klaar om te
enteren!
Decor voor
piratenfilms

'Als op Capri
de rode zon weer
in zee verzinkt ...'

• Capri

Bochten,
smalle wegen
of trapstraatjes –
onthaasten is
gegarandeerd!

De zee, zo blauw ...

Napels, Amalfikust en Cilento — we vliegen er eens overheen, van oost naar west en van noord naar zuid. Veel zee, veel kust, veel vakantie!

Wonderen

... van de natuur in de Cilento

Antieke schoonheden

Alles bio,
of niet dan?

• Paestum

• Roccadaspide

Het verlaten spookdorp

• Roscigno
Vecchia

Kartuizer- klooster vol superlatieven

• Padula

Een burcht
uit een
prentenboek

• Monte Cervati

Dat is echt wel
het toppunt!

• Castelnuovo
Cilento

Een zee van vier-
duizend olijfbomen

• Pisciotta

• Casaleto
Spartano

Welkom in het zuiden

• Castellabate

De ene nog mooier
dan de andere:
de baaien aan de
Costa degli Infreschi

• Palinuro

• Marina di Camerota

Van hot naar her

Welkom in het zuiden — haal het doek maar op voor zee en macchia, heden en verleden, wereldstad en dorpsidylle. Napels, de Amalfikust en de Cilento zullen je inpalmen met steeds weer nieuwe, spannende decorwisselingen.

Strandgoed

Een verfrissing aan het fjord van Furore, een sprong vanaf de rotsen bij het strand van Pozzallo of lekker poedelen aan het zandstrand van Palinuro – je hebt het voor het kiezen. Langs het schiereiland van Sorrento en aan de Amalfikust rijgen zich kleine baaien en rotsinsnijdingen aaneen. De langste zandstranden en de schoonste zee vind je in de Cilento, in de omgeving van Santa Maria di Castellabate, Acciaroli, in Palinuro en Camerota.

Zuigkracht

Neem een duik in de grootste oude binnenstad van Europa. Napels nu – dat is de som van bijna 3000 jaar geschiedenis: een betoverende concentratie kunst en cultuur, een met energie geladen toneel waarop de contrasten en conflicten van het leven knallen en spetteren als vuurwerk. Je hebt hier zelfs UNESCO Werelderfgoed dat je kunt eten: *la pizza napoletana*.

Wondere werelden

Het bloedwonder van San Gennaro, zingende sirenen, zielen in het vagevuur, boottochten met Madonnabeelden – de mensen uit Napels en Campanië zijn gek op oude mythen en culten en houden deze fanatiek in ere.

Zijne majesteit de Vesuvius is de grootste, maar lang niet de enige vertegenwoordiger van vulkanisme in de Golf van Napels. De Solfatara staat hem in het kraterlandschap van de Campi Flegrei met zwaveldamp en borrelende modder terzijde, en op Ischia welt uit het binnenste van de aarde aangenaam warm water op aan stranden en in wellnessoases: heerlijk voor modderpakkingen!

Ladder naar de hemel

‘Voor iemand die aan de Amalfikust woont is zijn sterfdag een dag als alle andere, want hij was al in het paradijs.’ Graag citeren de bewoners van de Costiera Amalfitana voor bezoekers en reizigers deze zin, ooit uitgesproken door de Amerikaanse schrijver en Positanofan John Steinbeck. Het moet haast wel komen door de vele, schijnbaar eindeloos stijgende trappen, de terrasvormige en kunstig beplante berghellingen en de in de hoogte gebouwde kustdorpen, dat je je in dit verticale landschap dichter bij de hemel voelt. Bovendien is het voortdurend beklimmen van de trappen een geweldige manier om te onthaasten – en om tijdens adem-pauzes van het spectaculaire uitzicht te genieten.

Tijdreis

Er is geen beter moment dan tijdens een bezoek aan de opgravingen van Herculaneum of Pompei of de tempels van Paestum om jezelf de grote en kleine vragen van de mensheid te stellen. De tijd lijkt hier buigzaam, het verleden wordt tastbaar – van heel dichtbij.

Let op: steenslag! Steile rotsen roepen een gevoel van verhevenheid op – zonder waarschuwing vooraf!

Zintuigelijk genot

Vergeet saai voedingsvoorschriften: van Napels tot de Cilento is eten genieten met alle zintuigen. De kleuren van tomaten en aubergines en van citroenen en vijgen zijn gewoon een lust voor het oog. Het eten van mosselen, garnalen of sappig druipende *mozzarella di bufala* is een waar genot voor de tong. De geur van gegrilde vis of gefrituurde en met honing bedruipde deegringen (*scauratielli*) in de Cilento, de wieg van het mediterrane dieet, kringelt verleidelijk je neus binnen en prikkelt de reukzin. Laat het landschap smelten op je tong! Genieten van pasta met bonen of ansjovis, van gestoofde inktvis of een chocoladerijke *torta caprese*: het zijn momenten van totale gelukzaligheid.

Napels en omgeving

Haven van Europa — deze stad ademt verscheidenheid, je hebt hier alles. Gedurende haar drieduizendjarige geschiedenis kwamen mensen van overal, en velen zijn gebleven. Zo werd Napels een voorbeeld voor met elkaar samenleven in Europa.

blz. 17

Spaccanapoli ★

Het toneel van het leven is in de metropool aan de Golf 3 km lang: in de Spaccanapoli, de dwarsdoorsnede van de stad, laat de Napolitaanse realiteit, met haar lawaai, haar ironie en al haar tegenstrijdigheden, zich schitterend observeren.

blz. 26

Anonieme zielen

In het vagevuur: maak kennis met de zielen van anoniem gestorven pestdoden. De dodencultus is aangrijpend en in kerken, op kerkhoven en in catacomben maar ook in het dagelijks leven aanwezig.

Democratie uit de houtoven: la pizza napoletana.

Erin duiken

blz. 38

Lungomare

Het ultieme geluk: een wandeling langs de zee, in het weekend met een zonnetje en een lichte bries. Hier geniet iedereen – en is iedereen gelijk: gelukkig vanwege de zee, de lucht, de Vesuvius op de achtergrond en gelukkig om uitgerekend nu hier te mogen zijn.

blz. 44

Pedamentina di San Martino

Ecologisch, snel en vol aparte inklekjes en uitzichten. Napels' trapstraten zijn oeroude levensaders die vandaag de dag een ware revival beleven.

blz. 52

MANN ★

Wie had toen kunnen bedenken dat de oudheid vandaag de dag zo actueel en levendig kan zijn? Een rondgang door het MANN (Museo Archeologico Nazionale di Napoli) levert hier het overtuigende bewijs voor.

blz. 53

Madonna della Misericordia

Een furieuze Caravaggio doorgrondt de gezichten uit de goot. Individuele tragedies en collectieve drama's – en dat al vierhonderd jaar geleden!

blz. 56

Museo di Capodimonte ★

Een koninklijk panorama op de stad en de Golf vanaf de belvedere: de perfecte aanvulling op de stadsgezichten in de schilderijenverzameling.

blz. 72

Vulkaan La Solfatara

Terwijl je aan het chillen bent in de zwaveldamp zorgt de geothermie ervoor dat je onder de grond begraven broodje gebakken wordt, terwijl je ondertussen ook nog tijd hebt om te zoeken naar de ingang van de onderwereld.

O' cornicello – Napels' geluksbrenger voor alle levenssituaties. Helpt echter alleen als je hem cadeau krijgt.

De Napolitanen zeggen dat God de Golf van Napels, de Vesuvius en de zee zo perfect had geschapen dat er een gebrek nodig was. En dus schiep God de Napolitanen.

beleven

&

Napels – metropool waar alles mogelijk is

A

Alleen al zijn geografische ligging maakt Napels – althans in Europa – ongeëvenaard. De stad, door de Grieken Neapolis genoemd, heeft de spectaculairste plek uitgezocht: beschut gelegen aan zee heeft ze zich neergeveild in een weergaloze natuur, met als hoogtepunt de Vesuvius op de achtergrond. Napels bekoort met een onweerstaanbare zinnelijkheid. De stad die al duizenden jaren een multicultureel karakter heeft, bezit een unieke historische kern en een onvoorstelbare rijkdom aan kunstschaten. Want ze zijn hier allemaal geweest en hebben allemaal hun sporen achtergelaten: Grieken, Romeinen, Noormannen, huis Hohenstaufen, Fransen, Hongaren, Oostenrijkers en Spanjaarden.

Napels is de stad van de contrasten: aan de ene kant creatief-ondernemend en van een explosieve, bijna fatalistische levensvreugde – wat niet verwonderlijk is als je de nabijheid van de vulkanen Vesuvius en Solfatara in aanmerking neemt. Aan de andere kant opportunistisch tot op het criminele af, wat maar al te vaak dient als overlevingsstrategie. Daarachter gaat echter bijna altijd een verlangen naar een leven in legaliteit schuil. Deze tegenstellingen ontlopen

TER ORIËNTATIE

In Napels verbinden vier tandradbanen de binnenstad en de wijken aan zee met de hogergelegen stadsdelen: de **Funicolare Centrale** (Via Toledo), de **Funicolare di Montesanto** (Piazza Montesanto) en de **Funicolare di Chiaia** (Piazza Amedeo) beklimmen de Vomero. De **Funicolare di Mergellina** (Via Mergellina) eindigt op de Posillipo. **Vervoer in de binnenstad:** blz. 66. **Vervoer naar de luchthaven:** blz. 241.

elkaar niet, maar leven samen. Er zijn in Napels altijd zeer arme en vervallen buurten geweest, maar ook zeer rijke en prachtig opgepoetste wijken. De kantoorbediende in pak die luncht naast een dakloze in een gaarkeuken in de wijk Pignasecca; de professor 's morgens vroeg zij aan zij met de ambachtsman aan hun eerste *caffè* in de bar – dat is Napels. Wie deze stad om te beginnen accepteert als normaal en er zich zijn eigen weg doorheen baant, zal zelden de gangbare, vastgeroeste clichés van verschrikking, vuil en roof tegenkomen, maar des te meer sereniteit, gastvrijheid en een onbevooroordeelde openheid naar anderen toe.

Centro antico

📍 kaart 4, F-J5-8

Spaccanapoli

📍 kaart 4, E7-H6

Messcherpe slagader

Van een dergelijke duurzame stadsplanning kun je tegenwoordig alleen nog maar dromen: de oude Grieken ontwierpen de plattgrond van het *centro antico* en legden het stratennet aan met drie belangrijke lengteassen (*decumani*) en vele kleine dwarsstraten. Dompel jezelf onder in de stroom van mensen die opborrelt in de kleinste ruimte van de qua oppervlakte grootste oude binnenstad van Europa: op 1700 ha geeft het samenspel van oude straten, historische gebouwen, hedendaagse winkels en onvermoerbare voorbijgangers het gevoel dat de tijd buigzaam is, bijna alsof verleden en heden één zijn.

'Napels is als New York en New York is als Napels,' zei Andy Warhol toen hij de stad in 1979 bezocht. Net zoals Broadway New York diagonaal verdeelt, deelt de **Spaccanapoli** ① de oude stad van Napels in tweeën. Alsof hij met een liniaal is getrokken, loopt hij 3 km lang dwars door de kern van de oude stad. Daarbij trekt de Spaccanapoli niet alleen geografisch een streep door de metropool aan de Golf, maar toont hij ook een dwarsdoorsnede van de verschillende gezichten van de oude stad, waarbij hij steeds weer van naam verandert: als Via Maddaloni, Via Benedetto Croce en Via San Biagio dei Librai – of gewoon als Spaccanapoli – zal

Trotse ouderdom: de Spaccanapoli, de Via dei Tribunali (foto) en de Via dell'Anticaglia – de drie benijdenswaardig levendige hoofdstraten in het historische centrum – hebben er al 2500 jaar op zitten

gang van datzelfde West-Romeinse Rijk. Vulkaan van de Vesuvius verspreidde zich over heel Europa en bereikte zelfs Constantinopel, dat toen in het Middellandse Zeegebied de leiding op zich nam en Napels en kuststeden als Amalfi in zijn invloedssfeer inlijfde. Amalfi knoopte handelsbetrekkingen aan met het oostelijke Middellandse Zeegebied, groeide uit tot een welvarende metropool en stichtte de eerste autonome maritieme republiek van Italië. In de verwarring van de Grote Volksverhuizing drongen bovendien de Longobarden Italië binnen en veroverden in 646 Salerno, dat ze pas 200 jaar later weer verlieten.

Gaan bekijken:
Duomo van Amalfi, blz. 156

Veroveraars uit het noorden

1016

Terugkerende kruisvaarders luidden de heerschappij van de Normandiërs in, die bij Salerno aan land gingen en gedurende de volgende 100 jaar hun heerschappij over heel Zuid-Italië uitbreidden. Vanaf 1139 behoorden het hertogdom Napels en Campanië tot het Koninkrijk Sicilië, dat de Duitse Hohenstaufenkeizer Hendrik VI in 1194 van de Normandiërs erfde. Zijn zoon Frederik II groeide op in Palermo, sprak zes talen en nam in 1208 op veertienjarige leeftijd de regering over het koninkrijk Sicilië (inclusief Campanië) over. In 1120 werd hij gekroond tot keizer van het Heilige Roomse Rijk. In Napels stichtte de heerser, die voortdurend in conflict was met de paus, de eerste Italiaanse staatsuniversiteit.

Gaan bekijken:
Castel dell'Ovo, Napels, blz. 38

Franse charme

1268

De heerschappij van het Franse huis Anjou begon met de pausgetrouwe Karel I, en een duidelijke boodschap: hij liet de laatste Hohenstaufen en klein-

zoon van Frederik II terechtstellen op het marktplein van Napels. Na deze brutale intrede bevorderde het Franse vorstenhuis de economie, de handel, het onderwijs, de cultuur en de kunst. Nadat de Anjous in 1282 de macht over Sicilië hadden verloren tijdens de zogeheten Siciliaanse Vespers viel hun keus op Napels als regeringszetel en hoofdstad van het gelijknamige koninkrijk: *il Regno di Napoli*. De Anjous bouwden talrijke kerken en forten. Kooplieden uit Genua, Florence en de Provence vestigden zich in Napels.

Gaan bekijken:
Maschio Angioino, Napels, blz. 34

Olé

1442

Met Alfons van Aragón begon de Spaanse heerschappij, die – afgezien van enkele onderbrekingen – zo'n 400 jaar zou duren. De Aragonese verenigden de koninkrijken Napels en Sicilië. Napels bleef de hoofdstad en was vanaf 1503 de residentie van de Spaanse onderkoningen (*vicere*). De Spanjaarden arriveerden tijdens een nieuw cultureel en architectonisch tijdperk: de renaissance. De koninklijke stadhouder Don Pedro de Toledo (1532-1553) breidde Napels uit buiten de oude vestingwerken, legde de Spaanse Wijk aan en versterkte de Campanische kust met wachttorens. Na de Spaanse Successieoorlog (1707-1734) viel de troon van Napels toe aan de Oostenrijkse Habsburgers, die deze in 1734 doorgaven aan de Spaanse Bourbons. Karel VII (de latere Karel III van Spanje) nam de heerschappij over. De infrastructuur werd verbeterd en er verrezen theaters, paleizen en meer pronkerige gebouwen. Daarmee wilde de vorst geenszins alleen maar de pracht en praal van zijn bewind tonen: als in een karavaan trok hij met zijn gevolg van kasteel naar kasteel om bij elke gelegenheid zijn favoriete hobby, de jacht, te kunnen beoefenen. Napels ontwikkelde zich tot

een centrum van de Verlichting; in 1738 begonnen de opgravingen van Herculesneum en in 1748 die van Pompeï.

Gaan bekijken:
Reggia di Caserta, blz. 68

Bloedige revolutie

1799

Op 21 januari 1799 riepen enkele aristocraten, samen met Franse revolutionairen, de Parthenopeïsche Republiek uit. Op 13 juni echter deed kardinaal Ruffo dit streven naar democratie met de hulp van koninklijke troepen in een bloedbad eindigen. Vrijwel de hele jonge elite van de stad werd terechtgesteld. Na het Napoleontische intermezzo (1808-1815) met Napoleons broer Jozef Bonaparte en Napoleons zwager Joachim Murat werd de heerschappij van de Bourbons hersteld.

Gaan bekijken:
Via (Lungomare) Caracciolo, Napels, genoemd naar Francesco Caracciolo, admiraal en republikein, blz. 30

Eén Italië?

1860-1861

De vrijheidsstrijder Giuseppe Garibaldi bereikte Napels. Na een referendum sloot de stad zich aan bij het koninkrijk Italië onder Victor Emanuel II. Napels, dat eeuwenlang even groot was geweest als Londen of Parijs en over alle eigenschappen van een grote metropool beschikte, werd gedegradeerd tot een provinciestad. Overbevolking, economische achterstand en gebrek aan werkgelegenheid waren slechts enkele van de gevolgen. De uit Noord-Italië afkomstige criminoloog Cesare Lombroso (1835-1909) bestempelde de Zuid-Italianen als een inferieur ras dat geneigd was tot criminaliteit. Veel *briganti*, rebellen die in landelijke streken als de Cilento tegen het nieuwe koningshuis vochten, werden op brute wijze geëxecuteerd of in kampen geïnterneerd. Lombroso's studies zouden later worden gebruikt door de Duitse

nationaalsocialisten. Vreedzamer waren de bedoelingen van Noord-Europese kunstenaars en intellectuelen aan het eind van de 19e eeuw: zij ontdekten Campanië als reisbestemming.

Gaan bekijken:
Galleria Umberto I, Napels, blz. 33

In zijn eentje

1943

Na de val van Mussolini bezetten de Duitsers onder leiding van kolonel Scholl medio september Napels, dat volledig zou worden verwoest. Nauwelijks twee weken later vocht de bevolking, ongeacht haar sociale achtergrond, 4 dagen lang met de eenvoudigste middelen tegen de bezetters en bevrijdde zich van de nazi's tijdens de legendarische *Quattro Giornate di Napoli*. Op 30 september begon Scholl aan zijn terugtocht. De geallieerden arriveerden een dag later in de stad.

Gaan bekijken:
Metrostation Quattro Giornate, Napels, blz. 36

Op en neer – en weer op

De naoorlogse periode bracht economische welvaart in de regio, maar ook donkere kanten, zoals de bouwspeculatie. Terwijl de camorra steeds machtiger werd, werd Campanië in 1980 opgeschrikt door een zware aardbeving. De wederopbouw werd gekenmerkt door corruptie. In 1993 begon onder de ex-communist Antonio Bassolino, die met meer dan 70% van de stemmen tot burgemeester van Napels werd gekozen, een modernisering van de stad. Deze tijdelijke renaissance ging echter ten onder in de afvalcrisis, die tot 2009 duurde. Sinds het begin van het tweede decennium van deze eeuw komen Napels en Campanië weer positief in het nieuws. Ondanks alle problemen profileert de stad zich als metropool van kunst en cultuur. De universiteit breidt zich uit.

Gaan bekijken:
Museo MADRE, Napels, blz. 52